

Streszczenie:

Teren badań zlokalizowany jest w zachodnich Karpatach fliszowych w Gorcach, na obszarze występowania utworów podjednostek krynickiej i bystrzyckiej płaszczowiny magurskiej. W tej rozprawie budowa geologiczna opracowanego terenu została zaprezentowana w jej tekście oraz na mapach geologicznej i tektonicznej, jak też na szkicu geomorfologicznym. W sukcesji osadowej podjednostki krynickiej zostały tu wyróżnione cztery formacje: formacja szczawnicka (kampan–mastrycht–paleocen) reprezentowana przez cienko- i średnioławicowe piaskowce i łupki z kompleksami piaskowców gruboławicowych; formacja z Zarzecza (wczesny eocen) wykształcona jako piaskowcowo-łupkowy flisz z ogniwem gruboławicowych piaskowców krynickich; formacja magurska (wczesny eocen–oligocen) zdominowana przez gruboławicowe piaskowce z ogniwami: piaskowców z Piwnicznej (wczesny–środkowy eocen), ogniwem z Kowańca (środkowy–późny eocen), a także ogniwem piaskowców z Popradu (późny eocen–oligocen). Najmłodszą formacją jest formacja malcowska (oligocen–wczesny miocen) zbudowana z cienko- i średnioławicowych turbiditów z pojedynczymi ławicami lub kompleksami gruboławicowych piaskowców, które w górnej części formacji budują ogniwo z Waksmundu (wczesny miocen). Podjednostka bystrzycka w północnej części terenu badań reprezentowana jest przez utwory formacji magurskiej (eocen środkowy–oligocen). Wymienione wyżej utwory zostały zdeponowane w południowej części basenu magurskiego z prądów zawieszinowych. Materiał detrytyczny był dostarczany z południa. Obszarem źródłowym tego materiału był wyniesiony grzbiet ograniczający basen magurski od południa. Utwory płaszczowiny magurskiej w miocenie zostały sfałdowane, pocięte systemem uskoków i nasunięte na inne jednostki Karpat zewnętrznych. Największe fałdy wyróżnione w terenie to: antyklina Rdzawki – Obidowca, synklina Sieniawy oraz antyklina Pyzówki. Pozostałe fałdy o niewielkiej zazwyczaj amplitudzie mają tu zasięg lokalny. Uskoki znajdujące się w terenie badań są różnej długości i tworzą uporządkowaną sieć. W terenie badań możemy wyróżnić dwa obszary: zachodni i północno-wschodni z dominacją uskoków o orientacji NNW-SSE i NNE-SSW oraz południowo-wschodni z dominacją uskoków o orientacji NNW-SSE i NE-SW. Do najważniejszych uskoków należą: strefa dyslokacyjna Waksmund – Ponice, uskok Borku oraz uskok Lepietnicy. W obrębie podjednostki krynickiej wyróżniono skibę Turbacza i łuskę Kudłonia, które nasunięte są na podjednostkę bystrzycką. W badanym terenie istnieją wyraźne powiązania budowy geologicznej z rzeźbą terenu. Przejawiają się one w układzie głównych grzbietów zbudowanych przede wszystkim z gruboławicowych piaskowców. Grzbiety te nawiązują na znacznych długościach do przebiegu głównych struktur fałdowych. Doliny o równoleżnikowym przebiegu dowiązują zazwyczaj do wychodni cienkoławicowego fliszu, natomiast na odcinkach poprzecznych lub skośnych do osi fałdów dowiązują do przebiegu uskoków. W morfologii stoków widoczny jest najczęściej uporządkowany system niewielkich załomów odpowiadających przebiegowi bardziej odpornych warstw piaskowcowych. Licznie występują tu osuwiska, o zróżnicowanej wielkości i kształcie, których geneza ma związek z litologią oraz z uskokami i siecią spękań. Z litologią związane są również występujące powszechnie w Gorcach skałki, których szczególne nagromadzenie obserwuje się na północnych stokach grzbietu Kudłonia. Do znacznego postępu badań geologicznych i geomorfologicznych przyczyniło się zastosowanie wysokorozdzielczego modelu terenu (NMT).

Słowa kluczowe: Gorce, płaszczowina magurska, podjednostka krynicka i bystrzycka, stratygrafia, tektonika, geomorfologia, wysokorozdzielczy NMT.